

251-2); 1162: Martin de Lorue (MDuque, 154.17); 1182: *Gilemi de Lorrue* (ib., 157.23); 1218 i 1225: Jo. de Lorrue, monachus (ib., 166.35, 170.11).

Fins ací, tot *Lorrui*, *-rrué*, o lleus var. La forma moderna amb metàtesi de *l-r* en *r-l* no apareix fins al fogatge de 1495, on s'atribueixen 9 focs a «*Reluy de Pardinilla*» (Pardinella altre llog. de l'alt Isàvena). I encara llavors això no fou definitiu, perquè el 1554 apareix dos cops *La Ruy* (Moner, *Bibl. Escr. Rbg.*, 99); i perquè Sz. de Baranda (*Esp. Sagr.* XLVIII, 267), troba *Larrui* en l'a. 1595 (potser 1571). I el 1620 se cita *Lalluy* entre Visalibons i Biesques (*Bu. Ass. Exc. Cat.* XI, 126).

Hi ha un homònim a l'Alt Aragó: *Larrué* en el p. jud. de Jaca (*RFE* V), i suposo que és el que Mz.Pi. 15 troba escrit *Lorroi* en docs. de c. als Ss. XII-XIII (*Orig.*, p. 158).

1 En els dialectes bascos s'oscilla entre això i *lurr* «ensulsiada», però en el fons tot és el mateix mot, i no és possible ni necessari aclarir si en el paleo-20 basc —el d'Occident: el que es parlaria a Ribagorça— predominava l'una o l'altra, i de quina es parli, puix que una cosa dóna lloc a l'altra, i ü romànic > o.

Ram, Torre del ~, V. vol. I, 243

RAMA (I)

Conjunt de branquillons i branques (*DECat* VII, 73b36 ss.). No han deixat de concretar-se en NLL aquest mot i els derivats connexos. Costa de *Rames*, te. Riner (XLVI, 102.24).

El collectiu *Ramer* en bastants llocs: a l'alt Pallars 35 (*DECat*, 76a4-29); *Lo Ramer*, te. Tornafort (XXXVII, 20.3); *Lo Ramer de Cònsul*, a la Bedoga d'Adons; *Lo Ramer d'Armano*, a Espot (XXXVII, 79.6). Un mossarabisme a Onda: *Penya de Ramos* (XXIX, 151.23).

RAMA (II) i RAM

Noms de lloc d'origen aràbic, junt amb altres formes connexes d'aquest origen.

RAMA és ben conegut com nom d'un veïnat, ja antic (veg. infra, 2), vora el Ter, entre Ripoll i St. Joan de les Abadesses. També ha designat altres llocs, de tots els quals podrem donar formes antigues que en demostren l'etimologia aràbiga.

Com ja vaig explicar el 1922 (conferència reproduïda en *E.T.C.* I, 25) és un dels casos d'arabismes escadussers a les comarques nostres del Nordest (*Jafre*, *Gallifa*...), provinents, més que de musulmans, dels noms de mossàrabs refugiats en terres del Nord, que 30 aconseguiren fer-hi fortuna i afincar-s'hi.

N'hem anat trobant molts més en aqueixes comarques, com *Vilatenim*, *Vilamacorum*, *Vilamulaca*, *Mos-* 35 *selló*, i hem vist que això ve, i s'explica, per l'encoratjament que donaren els reis carolingis a l'establiment 60

de *hispani* refugiats allà, des de les terres encara no represes als moros. Abadal cita (infra) un *Zuleiman* i un *Zate*, entre els 43 «hispani» als quals mana el *Capitular «De Hispanis»*, de 81, que es respectin les propietats adquirides (cf. l'art. *Hostoles* per a l'agredolç regust del plat).

1) Prop del Fluvià, entre Empordà i Gironès, en l'antic i vast terme de Bàscara, un antic vilaret del qual he trobat la forma posterior *Rama* (nota extraviada), i que en tot cas apareix en la forma *Aderama*, documentat diverses vegades: a. 844: «villare *Aderama*; 893: *Adirama*; 922: *Adarama*. Localització clara pel context: «Baschara --- in comitatu Bisuldunense --- cum vilarunculis suis Terradelas ['Terradelles'], Spodilio [un dels *Espolla*] et Casaniolas, qui dividit ipsa termina --- de Baschara cum suos villarunculos» (*Esp. Sagr.* XLIII, 389).

Abadal (*Diplomes Carolingis a Cat.*, Girona, VI, p. 140) cita un precepte reial on *Abdirama* va junt amb Bàscara, Espolla i Terradelles. 840: «Baschara cum suis villaribus --- Archas, Spedulias, *Abdirama*, Terratellas, Cassaniola et Admiton» (*Esp. Sagr.* XLIII, 381); 922: «*Baschara* --- Archas, *Spedulias*, *Abdirama*, *Terratellas*» (*Esp. Sagr.* XLIII, 140). Trobo així 25 mateix: 844: «villare *Aderama* et villa q. nom. Baschara»; 898: *Abdirama* i 922: *Adarama*, atribuïts tots ells a l'església de Girona (Monsalv. XI, 145 i 107; i *MarcaH.*, col. 829 i 844).

2) Ara bé, que el nom li ve d'un hispanus com els 30 que he explicat, resulta encara més clar perquè el nom, mal vist, ja es muda en un nom romànic ben carolingi: en el mateix citat doc. de 893, on s'ha disposat del vilar *Aderama*, s'hi reconeix relació un «Pipino, qui alio nomine vocatur quondam *Abderrama*, qui fuit avius hominis nomine *Galderico*». El nom li vingué, doncs, d'un difunt («quondam») que ja provà de fer-se dir Pipinus, avi del present Galderic. Però al vilaret li havia quedat el nom *Aderama* (< *Abd-er-Ráhman*), perdent-s'hi després *A-* i *-de-*, preses per preposicions 40 locatives.

En el nom (2) tenim ja consumada la reducció a *Rama*: és un veïnat que el N.C.E.C. posa entre els pertanyents al mun. «Parròquia de Ripoll». Jo hi he passat diverses vegades; no lluny de la carretera de Ripoll a St. Joan: pron. *rámə* (exc. 162, 218, Ll. i, 50, 1934), i també en l'enq. que vaig fer a St. Bernabé de Tenes (XIII, 142, 146). Ja en una escr. de 1538 on el monestir de Ripoll autoritza a la «Farga de *Rama*» per pendre aigua del riu Ter, en el terme «de l'heretat dita de *Rama*» (Graells, *Clus de fargues de Ripoll*, p. 69). Si entenc bé, ja Botet i Sisó en parlar de *Rama* (*BABL* III, 98), s'adonà de la identitat del nom d'aquest lloc amb «*Aderama* de Bàscara».

3) El nom (1), segons sembla corresponia a l'actual llogaret «Parets (d'Empordà)», car ens consta, en la versió catalana d'un doc. de 1115, que llavors hi havia un «lloc dit *Ramil* de la parròquia de Santa Llogaia de *Parets d'Empordà*» (*BABL* IV, 43). Ara bé, sabem que l'alou de Bàscara afrontava per l'O. «in summa serra --- inter Bascara et --- Gallinarios --- et in-